

жуються капіталовкладення в сільгосптехніку, на 75% зменшуються потреби щодо потужності тракторів, на 80% знижуються затрати праці, на 84% зменшуються витрати пального. В Україні широкого застосування технологія No-till здобула у Корпорації «Агро-Союз» Дніпропетровської області, де в обробітку знаходиться 12 тис. га. Для вирощування сільськогосподарських культур використовується сучасна техніка, яка у поєднанні із інтенсивною технологією забезпечує високу віддачу вкладеного капіталу.

Висновки. Застосування No-till технології дозволяє значно скоротити витрати та посилити протиерозійну ефективність технологій. Однак застосування їх є економічно доцільним лише в перший рік застосування. Для більш ефективного контролювання забур'яненості посівів, поліпшення водно-фізичних властивостей ґрунтів, запобігання втратам урожайності культур та зниженню показників ефективності в наступні роки необхідно застосовувати рекомендований або мінімальний обробітку ґрунту в системі диференційованих заходів під культури в сівозміні. Запровадження технології може у 20 разів зменшити обсяги ручної праці та збільшити середній рівень врожайності зернових культур до 50,0 ц/га. Отже, застосування технології N-till є ефективним з економічної та екологічної точки зору та за досвідом інших країн може бути запропоноване для широкого застосування в сільськогосподарських підприємствах України, особливо в умовах гостроти та невирішеності питання збереження родючості ґрунтів та перспектив подальшого їх продуктивного використання. Отримання екологічної чистої продукції, у свою чергу, дозволить нарощувати експортний потенціал та підвищити конкурентні переваги вітчизняних товаровиробників в умовах Світової організації торгівлі.

Література:

1. Кирюшин В.И. Минимизация обработки почвы: итоги дискуссии / В.И. Кирюшин // Земледелие. – 2007. – № 4. – С. 28–30.
2. Сайко В.Ф. Системи обробітку ґрунту в Україні / В.Ф. Сайко, А.М. Малієнко – К.: ВД «ЕКМО», 2007. – 44 с.
3. Сайко В.Ф. Актуальні проблеми землеробства: простих шляхів мінімалізації обробітку ґрунту не буває / В.Ф. Сайко // Техніка АПК.– 2008. –№ 1. – С. 8–14.

УДК: 658.14/17.011.4

СУТНІСТЬ ДОХОДІВ ПІДПРИЄМСТВ ТА ІХ СУЧАСНИЙ СТАН

**Кравчук Л.С., к.е.н., доцент, Музичук В.М., магістрант
Миколаївський державний аграрний університет**

У даній статті висвітлено сутність доходів підприємств та доходів від реалізації продукції, проведено порівняльну характеристику рівня доходів від реалізації сільськогосподарської продукції протягом декількох років. Крім цього, охарактеризовано актуальність і потребу розроблення стратегії збільшення доходів підприємства, висвітлено можливості та шляхи їх підвищення.

This article highlights the essence of business income and income from sales, conducted comparative description of the revenues from the sale of agricultural products for several years. In addition, characterized the urgency and the need to develop a strategy to increase revenues enterprises, highlights the opportunities and ways to improve.

Постановка проблеми. У ринковій системі господарювання категорія доходів посідає одне з центральних місць. Одержання доходів є головною метою підприємницької діяльності, основним спонукальним мотивом будь-якого бізнесу. Повне вирішення проблеми збільшення доходів сільгоспвиробників неможливе без підвищення ефективності їх господарювання. За цих обставин створення передумов для ефективної роботи підприємств, забезпечення ефективного використання доходів є надзвичайно актуальним питанням.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми формування доходів підприємств та їх ефективне використання, дослідження ролі держави в забезпеченні ефективної, прибуткової роботи підприємств, пошук і обґрунтування шляхів підвищення економічної ефективності їх господарювання висвітлені у працях таких вітчизняних вчених: В.Я. Амбросова, В.Г. Андрійчука, В.А. Козубенка, В.Н. Косинського, С.О. Нікітіна, В.С. Юшко, В.Й. Шияна, О.М. Шпичака та багатьох інших. Поняття «дохід підприємства» висвітлюється в наукових публікаціях сучасних дослідників, зокрема М.С. Абрютіної, І.О. Бланка, Н.М. Бондаря, Ф.Ф. Бутинця, М.І. Бухалкова, А.Д. Вивереця, В.П. Грузінова, В.А. Сідуна, В.В. Кулішова, Л.Г. Мельника, В.І. Тітова та інших.

Постановка завдання. Метою статті є розкриття сутності доходів підприємства, дослідження їх стану на сучасному етапі у порівнянні з попередніми періодами, а також впровадження резервів їх зростання.

Виклад основного матеріалу дослідження. Основним джерелом грошових надходжень на підприємство є дохід, який залежить від галузі функціонування підприємства, обсягів його діяльності, впровадження науково-технічних розробок, а, отже, підвищення продуктивності праці, зниження собівартості, поліпшення якості продукції. В умовах розвитку підприємницької діяльності створюються об'єктивні передумови реального втілення в життя зазначених факторів.

Головним складовим елементом доходів є виручка від реалізації, а саме: та її частина, яка залишається після вирахування матеріальних, трудових і грошових витрат на виробництво і реалізацію продукції. Тому найважливішим завданням будь-якого господарюючого суб'єкта є одержання максимального прибутку при найменших витратах шляхом дотримання суворого режиму економії при витрачанні коштів і найбільш ефективного їх використання [2].

Відповідно до П(С)БО 3 «Звіт про фінансові результати», доходи – це збільшення економічних вигод у вигляді надходжень активів або зменшення зобов'язань, які призводять до зростання власного капіталу за звітний період [1]. Що ж стосується доходів (виручки) від реалізації, то це сума коштів, які надійшли на поточний рахунок підприємства в банку або в касу підприємства від продажу товарів та надання послуг.

Основними двома факторами, що впливають на збільшення доходів від реалізації, є збільшення ціни реалізації, а також збільшення обсягів реалізації. Далі більш детально розглянемо вплив цих факторів на доходи від реалізації на сучасному етапі, базуючись на матеріалах результатів діяльності сільськогосподарських підприємств Миколаївської області.

За даними Головного управління статистики у Миколаївській області, загальний обсяг реалізованої аграрними підприємствами власно виробленої

продукції за січень-червень 2011 р. порівняно з відповідним періодом 2010 р. збільшився на 17,6%, у т.ч. продукції рослинництва – на 12,6%, тваринництва – на 37%. Частка продукції рослинництва в загальній вартості реалізованої продукції склала 84%, тваринництва – 16%.

Таблиця 1

**Обсяги реалізації сільськогосподарської продукції підприємствами
Миколаївської області, т***

Продукція	січень- червень 2009 р.	січень- червень 2010 р.	січень- червень 2011 р.	січень-червень 2010 р. до січня- червня 2009 р.		січень-червень 2011 р. до січня- червня 2010 р.	
				+, -	у %	+, -	у %
Зернові та зерно- бобові культури, у тому числі:	313722	316018	248983	2296	100,7	-67035	78,8
- пшениця	222522	155010	140927	-67512	69,7	-14083	90,9
- ячмінь	67010	116441	58973	49431	173,8	-57468	50,6
Насіння соняш- нику	135579	96968	138963	-38611	71,5	41995	143,3
Худоба та птиця (в живій вазі), у тому числі:	3757	4521	5258	764	120,3	737	116,3
- велика рогата худоба	1042	1123	1033	81	107,8	-90	92,0
- свині	2008	2534	3049	526	126,2	515	120,3
- птиця	674	833	1137	159	123,6	304	136,5
Молоко та мо- лочні продукти	15257	13788	17264	-1469	90,4	3476	125,2
Яйця, тис шт	157302	164986	257276	7684	104,9	92290	155,9

* За даними Головного управління статистики у Миколаївській області

Загальний обсяг реалізації за січень-червень 2010 р. порівняно з відповідним періодом 2009 р. зменшився на 12%, у т.ч. продукції рослинництва – на 16,2%, а тваринництва – збільшився на 6,8%. Частка продукції рослинництва в загальній вартості реалізованої продукції склала 79,5%, тваринництва – 20,5% (у січні-червні 2009 р. – 81,8% та 18,2% відповідно).

У 2011 р. збільшили обсяги продажу худоби та птиці проти січня-червня 2010 р. аграрні підприємства 11 районів, найсуттєвіше – Сланецького (удвічі), Новоодеського та Первомайського (у 1,6 разу по кожному); свиней – 12 районів, найзначніше – Сланецького (у 2,6 разу), Первомайського та Новоодеського (у 1,6 разу по кожному). Продаж великої рогатої худоби зменшено господарствами 9 районів, найпомітніше – Баштанського (на 93,1%), Казанківського (на 91,7%) та Снігурівського (на 78,5%). Продажем птиці займалися сільгосп підприємства 11 районів, у 7 з них спостерігалось нарощення обсягів реалізації, найбільше – у Березнегуватському (в 6 разів). Продаж молока та морепродуктів збільшено сільгосп підприємствами 9 районів, з них найзначніше – Арбузинського та Доманівського (у 1,6 разу по кожному). Із 8 районів Миколаївської області, які займалися реалізацією яєць, у 4 відбулося збільшення обсягів їх продажу.

У 2010 р. збільшили обсяги продажу худоби та птиці проти січня-червня 2009 р. аграрні підприємства 15 районів, найсуттєвіше – Веселинівського (в 4,7 разу), Березнегуватського (в 3,3 разу), Снігурівського (в 2,3 разу) та Новобузького (в 2,1 разу). Продаж великої рогатої худоби збільшено господарствами 9 районів, найзначніше – Веселинівського (в 9 разів), Березнегуватського та Новобузького (в 2,4 разу по кожному); свиней – 16 районів, найбільше – Єланецького (в 5 разів), Березнегуватського (в 4,1 разу), Веселинівського (в 4 рази).

Продажем птиці займалися сільгосппідприємства 8 районів, у 2 з них (Миколаївському та Баштанському) спостерігалось зниження обсягів реалізації. Продаж молока та молокопродуктів зменшено сільгосппідприємствами 12 районів, з них найзначніше – Первомайського (на 33,6%). Із 9 районів області, які займалися реалізацією яєць, у 4 відбулося збільшення обсягів їх продажу (на 18,5% - 80%) [4].

Отже, відповідно до поданої таблиці, можна сказати, що в 2010 році обсяги реалізації продукції були значно вищими, ніж у попередньому році. Найбільш суттєвим було збільшення обсягів реалізації зернових, а саме: ячменю (майже в 2 рази). Що ж стосується 2011 року, то тут спостерігається тенденція до зменшення обсягів реалізації зернових, але нарощування цього показника в галузі тваринництва, а саме: по свинях та птиці.

На основі таблиці 2 більш детально розглянемо середні ціни реалізації сільськогосподарської продукції підприємствами Миколаївської області.

Таблиця 2

Середні ціни реалізації сільськогосподарської продукції підприємствами Миколаївської області, грн*

Продукція	січень-червень 2009 р.		січень-червень 2010 р.		січень-червень 2011 р.	
	грн/т	у % до січня-червня 2008 р.	грн/т	у % до січня-червня 2009 р.	грн/т	у % до січня-червня 2010 р.
Зернові та зернобобові культури, у тому числі:	773,0	69,9	970,9	125,6	1667,9	171,8
- пшениця	773,4	74,6	1022,6	132,2	1554,1	152,0
- ячмінь	799,9	74,7	802,6	100,3	1594,9	198,7
Насіння соняшнику	1724,0	52,5	2426,9	140,8	3876,1	159,7
Худоба та птиця (в живій вазі), у тому числі:	10947,2	111,9	9890,0	90,3	9877,2	99,9
- велика рогата худоба	8004,4	100,2	8346,1	104,3	10210,5	122,3
- свині	13936,1	128,5	11444,1	82,1	10741,4	93,9
- птиця	6663,9	69,1	7329,2	110,0	7271,8	99,2
Молоко та молочні продукти	1764,0	85,6	2600,1	147,4	2728,8	104,9
Яйця, тис шт	328,2	89,7	433,3	132,0	410,0	94,6

* За даними Головного управління статистики у Миколаївській області

Відповідно до поданої таблиці, бачимо, що ціни реалізації продукції поступово зростали, і у 2011 році вони були найбільшими. Ціна зросла майже по всіх видах продукції, окрім ціни на свиней, птицю та яйця. Тобто саме по тій продукції, обсяг реалізації якої зріс порівняно з 2010 роком.

Середні ціни продажу сільськогосподарської продукції підприємствами Миколаївської області за всіма напрямками реалізації в січні-червні поточного 2011 р. порівняно з відповідним періодом 2010 р. зросли на 46,8%, зокрема на продукцію рослинництва – у 1,6 разу, а на продукцію тваринництва – знизилися на 1,8%. Середні ціни у січні-червні 2010 р. порівняно з січнем-червнем 2009 р. зросли на 28,3%, зокрема на продукцію рослинництва – на 31%, тваринництва – на 18,8% [4].

Тепер, на основі попередніх таблиць, ми можемо проаналізувати сучасний стан доходів від реалізації.

Таблиця 3

Доходи від реалізації сільськогосподарської продукції підприємствами Миколаївської області, тис грн.

Продукція	січень-червень 2009 р.	січень-червень 2010 р.	січень-червень 2011 р.	січень-червень 2011 р. у % до:	
				січня-червня 2009 р.	січня-червня 2010 р.
Зернові та зернобобові культури, у тому числі:	242507,1	306821,9	415278,7	171,2	135,3
- пшениця	172098,5	158513,2	219014,7	127,3	138,2
- ячмінь	53601,3	93455,5	94056,04	175,5	100,6
Насіння соняшнику	233738,2	235331,6	538634,5	230,4	228,9
Худоба та птиця (в живій вазі), у тому числі	41128,6	44712,7	51934,3	126,3	116,2
- велика рогата худоба	8340,6	9372,7	10547,4	126,5	112,5
- свині	27983,7	28999,3	32750,5	117,0	112,9
- птиця	4491,5	6105,2	8268,0	184,1	135,4
Молоко та молочні продукти	26913,3	35850,2	47110,0	175,0	131,4
Яйця	51626516	71488433	105483160	204,3	147,6

* За даними Головного управління статистики у Миколаївській області

Як бачимо, в 2011 році доходи від реалізації продукції значно зросли, порівняно з попередніми роками. Найбільшими вони є від реалізації зернових, а саме пшениці, також від реалізації соняшнику, птиці та яєць. Тобто, незважаючи на те, що ціна на птицю та яйця зменшилася, порівняно з минулими періодами, її обсяг був доволі високим для забезпечення отримання високого рівня доходу від реалізації. Отже, можна сказати, що дохід від реалізації птиці та яєць зріс за рахунок такого фактору, як обсяг реалізації. В цілому, доходи від реалізації продукції на підприємствах Миколаївської облас-

ті мають позитивну тенденцію до зростання, що є незмінною умовою подальшого розвитку не тільки самих підприємств, а й всього агропромислового комплексу в цілому.

Використання ефективної стратегії збільшення доходів є важливим чинником розвитку підприємств. Основними резервами зростання доходів можна назвати:

1) зниження ціни закупівлі продукції, що включає скорочення кількості посередників, використання системи цінкових знижок, розширення бартерних операцій, розвиток власного виробництва;

2) підвищення ціни реалізації (здійснення ефективної цінової політики, експорт товарів);

3) зростання обсягів реалізації (надання кредиту при реалізації продукції, розширення асортименту, вжиття ефективних рекламних заходів) [3].

Також можна сказати, що основними чинниками, за допомогою яких можливе зростання доходу для сучасних підприємств, є: результативна логістика (оптимізація каналів розподілу, стимулювання збуту); впровадження сучасних ІТ-технологій; реклама (яка підтримує репутацію товарів, формує довіру споживачів до них, допомагає в завойовуванні ринку); дієва організація управління (організаційна структура, система управління, фірмова культура, престиж та імідж фірми, комунікації, соціально-психологічний клімат); впровадження елементів корпоративної соціальної відповідальності (екологічні чинники, відносини з органами влади) тощо [3].

Висновки. Отже, підсумовуючи все вищесказане, можна зробити висновок, що дохід підприємства є одним із найголовніших показників, які відображають його фінансовий стан. Такий показник відображає мету підприємницької діяльності. Оскільки функціонування підприємства супроводжується безперервним кругообігом коштів, який здійснюється у формах витрат ресурсів і одержання доходів, їх розподілу і використання, необхідним є запровадження ефективної стратегії збільшення доходів. Сучасний стан доходів від реалізації сільськогосподарської продукції є досить непоганим, але необхідно постійно вивчати та вдосконалювати виробничі, посередницькі і збутові процеси для подальшого розвитку підприємств та нарощування їх доходів, а звідси - і добробуту всієї країни.

Література:

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 3 “Звіт про фінансові результати” // Національні положення (станданти) бухгалтерського обліку. Нормативна база. Нова редакція. – Х.: Курсор, 2010. – 134 с.

2. Сідун В.А. Економіка підприємства: навч. посіб. / В.А. Сідун, Ю.В. Пономарьова. – К. : Центр навчальної літератури, 2009. – 436 с.

3. Шмиголь Н.М. Методи управління прямими та непрямими доходами підприємства в умовах конкуренції / Н.М. Шмиголь // Економіка: проблеми теорії та практики. – Дніпропетровськ : ДНУ, 2010. – Вип. 226.

4. Середні ціни реалізації сільськогосподарської продукції, реалізація сільськогосподарської продукції [Електронний ресурс] / Головне управління статистики у Миколаївській області. – Режим доступу : <http://www.mk.ukrstat.gov.ua/>